

door Richard van de Velde

In de Beusichemse eendekooi heeft 69 jaar geleden een grote ramp plaatsgevonden.

Oude Beusichemse eendekooi geeft geheim prijs

27 augustus 1942 is op vlieg-basis Bourn, nabij het Engelse Cambridge, een dag zoals altijd. Ditmaal zullen toestellen van het 15e R.A.F.-Squadron deel uitmaken van een bommenwerpersvloot van in totaal maar liefst 306 toestellen. De bemanningen begeven zich 's morgens naar de briefingroom. Bij binnenkomst aanschouwen allen de grote kaart aan de wand en staat vast dat op deze dag een grote raid gepland staat op de Duitse industriestad Kassel. Het tijdstip van vertrek is al snel duidelijk: 20.45 uur.

Dan komen de commandanten van de militaire staf binnen en begint de briefing. Eerst het weer. De meteoroloog voorspelt een laaghangende bewolking boven Nederland, met opklaringen in de middag. De missie kan dus doorgaan. Iedereen luistert aandachtig, want men weet dat de weersomstandigheden cruciaal zijn voor het slagen van hun missie.

Vervolgens komt de vluchtleider en laat met de aanwijzingskaart op de grote kaart aan de wand zien hoe de vliegtuigen moeten taxieren naar de startbaan, zonder dat er onnodig tijd en brandstof wordt verspild. Dit alles dient te geschieden zonder enig radiocontact, omdat de kans bestaat dat de vijand meeluistert. Hij wil dat iedereen op tijd vertrekt en dat er van de grote startbaan gebruikt gemaakt wordt.

Hierna komt de inlichtingenofficier. Hij gaat af op fotoverkenningsvluchten, eerdere de briefings en informatie van geheim agenten en codekrakers. De navigators noteren de route van de vliegtuigen en noteren ook belangrijke details als luchtdoelgeschut, vlieghoogte, vijandelijke basis van Duitse nachtjagers, de frequentie van navigatiesystemen, de duur van de vlucht, de tijd die voor het uitwerpen van de bommen is gereserveerd en details om het doel te kunnen herkennen. Ook worden op een filmdoek kaarten geprojecteerd waarop in grove lijnen de Duitse luchtafweer-

stellingen zijn ingetekend en het belangrijkste voor de bemanning: de kortste weg terug. Dan neemt de squadroncommandant het woord over, dit is een ervaren piloot die al vele missies heeft gevlogen. Hij doet zijn verhaal en waarschuwt ook nog eens voor vijandelijke nachtjagers en luchtafweergeschut.

De stationscommandant is ook een ervaren vlieger. Hij benadrukt hoe levensgevaarlijk het is om af te dwalen van de geplande route en hamert op het belang van timing en hoogte om botsingen in de lucht te vermijden en vraagt volledige concentratie op de uit te voeren missie.

Drie kwartier later is de briefing afgelopen en de bemanningen zetten hun horloges gelijk. Als laatste komt de basiscommandant aan het woord. Hij benadrukt hoe belangrijk hun missie is en wenst de bemanning, mede namens de opperbevelhebber, succes toe, een goede vlucht en een behouden terugkomst op de basis. De over het algemeen zeer jonge mannen weten dat ze succes hard nodig zullen hebben. De missies van de afgelopen dagen hebben een groot aantal slachtoffers gemaakt. Veel toestellen zijn niet teruggekeerd op de basis, ze hebben veel collega's verloren en dat maakt hun vastberaden om de Duitsers eens mores te leren. Diep in hun hart weten ze ook dat een derde van de mannen die nu lachen en grapjes maken, niet zullen terugkeren!

Brisantbommen

Rond 23.00 uur komt de luchtar-mada aan boven de Betuwe. Hier worden ze opgewacht door Duitse nachtjagers van de vliegvelden Deelen en Venlo. Een Duitse Junker 88, met aan de stuurknuppel de ervaren 'ace' Majoor Erich Simon, onderschepte één van de Stirlingbommenwerpers met serienr. BF327 en codeletters LS-D.

Aan boord is een 7-koppige bemanning onder leiding van de

Amerikaanse piloot John Thornton. Een fel vuurgevecht volgt in het luchtruim tussen Culemborg en Beusichem. Ook deze Duitse nachtjagerpiloot weet dat het zwakke punt van deze Stirling bommenwerper nabij het herkenningsteken zit, met daarachter tevens de bomlading.

Na een minuten durend vuurgevecht raakt de Stirling rond 23.18 uur tenslotte in brand en cirkelt nog enige tijd rond, breekt op een gegeven moment in de lucht in tweeën en crasht ten noorden van de Straatweg Culemborg-Geldersel, ter hoogte van de Eendekooi. Over wel twee km2 liggen de brokstukken verspreid. Het toestel heeft honderden kilo's brisantbommen aan boord. Getuige Meijns van Dijk uit Beusichem: „Je kon vanaf de Beusichemse dijk de vuurzee zien. Urenlang was alles zo helderlicht, dat je 's nachts makkelijk weer de weg naar huis kon vinden. 's Morgens konden we er niet heen, want Duitse militairen uit Beusichem en Zoelmond schermden de omgeving hermetisch af.”

Wie de volgende dag wel dichtbij kon komen was de toenmalige Beusichemmer en later regionaal bekende historicus Jan van Alphen: „Ondanks mijn jonge leeftijd kreeg ik, als Rode Kruis-medewerker, de opdracht van de Duitsers om de stoffelijke resten van de bemanningsleden te verzamelen. Zover ik me herinner, zat de cockpit, met daarin vier bemanningsleden, meters diep in de grond. In het staartstuk dat honderden meters verderop lag, was nog het verbrande lichaam van de staartschutter te zien. De stoffelijke resten die ik vond, zijn vervolgens door de Duitsers naar de verzamelbegrafplaats in Amersfoort gebracht en daar liggen ze nog steeds begraven.”

Ondanks dat er van de 306 bommenwerpers die nacht 30 werden neergehaald, waarvan 19 boven Nederland, was de 'raid' naar Kassel echter in de ogen van de R.A.F. toch

'succesvol', want 144 gebouwen, w.o. drie Henschel vliegtuigfabrieken en een ziekenhuisvleugel, werden vernietigd en er kwamen 187 burgers en 64 Duitse soldaten om het leven.....

Geen informatie

Van de Velde: „Tijdens mijn onderzoek naar deze specifieke crash, bleek dat er zowel in Nederland als Engeland geen informatie voorhanden was. Via digitale archieven kwam ik tenslotte wel achter de geboorteplaats van de bemanningsleden. Helaas geeft men in Engeland aan niet-familieleden van oorlogsslachtoffers geen persoonlijke info prijs. Ik heb daarop vervolgens zeven lokale Engelse kranten aangeschreven en hun informatie aangeleverd over de door mij gezochte 'crewmembers'. Ze reageerden allen zeer positief en het gevolg was dat ik op deze wijze met familieleden van vijf bemanningsleden contact heb gekregen. Ik werd overstelp met foto's en brieven en ben zelfs uitgenodigd bij de 86-jarige zus van Dennis Masur in Engeland. Ik heb haar in juli samen met mijn dochter opgezocht en urenlang indrukwekkende gesprekken met haar gevoerd. Jammer dat er geen televisieploeg bij was om dat vast te leggen.”

Crew

De 'vergeten' crew van de Stirling die in Beusichem neerstortte, bestond uit de volgende zeven bemanningsleden:

Piloot John Riley Thornton (1913-1942) uit Ackley in Iowa kreeg als kind polio. Zijn ene been was korter dan het andere. De Amerikaanse luchtmacht weerde hem om die reden, maar de R.A.F. niet.

Tweede piloot William Hopkins (1921-1942) uit Ferryside, Zuid-Wales.

BEUSICHEM - Veel automobilisten die dagelijks over de N320 tussen Beusichem en Culemborg rijden, zullen zich niet realiseren dat zich nabij de eeuwenoude Beusichemse eendekooi 69 jaar geleden een enorme ramp heeft voltrokken. Beusichemmer Richard van de Velde frist het geheugen even op.

Airgunner Edward Margetts (1922-1942) uit het Engelse Worcester. Helaas is er geen duidelijke foto van de 28-jarige waarnemer

Herbert Clegg uit Oldham. Hij was pas tien weken daarvoor getrouwd met zijn Edna. Ook van radioverbindingenman Marcus Burt uit Sale bij Manchester, is geen foto meer. Zijn naam staat wel vermeld op de gedenksteen van de Sale voetbalclub.

Airgunner Edward Margetts (1922-1942) uit het Engelse Worcester. Helaas is er geen duidelijke foto van de 28-jarige waarnemer

Afscheidsbrief

In een indrukwekkende afscheidsbrief die 2e piloot William Hopkins aan zijn ouders en broer en zus had geschreven, mocht hij door een crash o.i.d. om het leven komen, staat ondermeer het volgende te lezen: „Ik heb geen angst voor hetgeen mij eventueel kan overkomen. Ik doe het voor jullie, zodat jullie in ieder geval het leven kunnen leiden, zoals jullie je dat hebben voorgesteld. Onthoud dat jullie zoon in ieder geval tot het bittere einde vechtend ten onder is gegaan en er een einde is gekomen aan zijn mooie leven op deze aarde. In gedachten ben ik altijd bij jullie, mijn grootmoeder en mijn mooie dorpieferry-side.”

Deze zeven jonge mannen verloren hun leven voor onze vrijheid: 'Lest we forget!', oftewel 'Opdat we niet vergeten!'

Info over deze crash is te vinden op de site van Van de Velde: www.oorlogsslachtoffersgemeenteburen.nl, onder 'Gesn. geall. Militairen'.